

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

313. An in die Mercurii Quatuor temporum possit Episcopus vigore Decreti
Vrbani VIII. præbere licentiam Regularibus ad colloquendum cum
Monialibus? Et notatur, quod per prohibitionem factam ne ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76429](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76429)

ided in concessione vltima non efficitur mentio de hoc stipite, quasi relinquatur naturæ iuribus, sed tu cogita.

RESOL. CCCXII.

An Regularis obtenta licentia ab Episcopo colloquendi cum aliqua Moniali, possit hoc facere sine assistentia Monialium auscultatricum, (vt asserunt,) vel absque eo quod assistat, vel intersit ipsarum confessorius? Et an ordinarius vigore Decreti Urbani VIII. teneatur dare licentiam Regularibus, vt possint adire Moniales consanguineas? Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 34.

Sup. cōtēto §. 1. **V**idetur negativè respondendum: quia supra dicta necessariò requiruntur tanquam forma, qua non adhibita, actus est nullus, & illicitus: ergo. Maior patet ex verbis ipsius Decreti Urbani VIII. Minorem verò docent Doctores. vt Solorzano de *Indiarum iure*, tom. 2. lib. 2. n. 26. n. 40. Larrea in *alleg. fiscal. tom. 1. alleg. 29. n. 13.* Vela in *Dissert. iur. contr. tom. 1. differ. 21. n. 5.* Felicianus à Vega in *Relect. ad c. Dilecti, de iudic. n. 14.* Valenzuela *vol. 1. conf. 87. n. 77.* Thémudo in *decis. Archiep. tom. 1. de. 81. §. 1. n. 14. & 15.* & alij communiter: ergo.

2. His tamen non obstantibus, affirmatiuè ad casum propositum respondet P. Pellizzarius *tract. de Mon. c. 10. sect. 1. subscit. 1. n. 20.* vbi sic ait: [Aduerto, quòd si præfata licentia detur non seruatis omnibus iis, quæ præscribuntur in Decreto. de rigore iuris censeretur debet inualida, cum in Decreto dicatur: *Si locorum Ordinarij, per plures vices, vel in vltiori gradu conuinctis, aut aliter, quàm supradicta forma, licentias concesserint; Regulares pœnis supradicto Decreto contentis, ac si nullam licentiam obtinuissent, eo ipso se noverint addictos, & præterea addatur in eodem Decreto, Ordinarios non posse dare talem licentiam aliter, quàm seruata ad vnguem forma infra scripta.* Concedo tamen, quòd cum in eo Decreto extent aliqua conditiones leuioris momenti, (qualis est, quòd præscribitur certa hora accedendi ad Monasterium; quòd assistant Moniales auscultatrices, quòd Confessarius Monialium intersit & assistat,) quas constat experientia non vbiq; obseruari, consequenter si qua talium conditionum omittatur, non idè irrita debet censeretur licentia: idque ob doctrinam, quam tradit ex Decio, ac Felino, Naldus *verb. Actus, n. 3.* actum, scilicet, non vitari ex omissione formæ, si forma sit modici momenti: præterquam quòd non est nouum, legem aliquam acceptari secundum vnâ partem, & non secundum aliam.] Ita Pellizzarius.

3. Sed huic sententiæ ego adhareo, non tantum ex prima ratione adducta; nam magis communiter tenent Doctores, quòd quando lex, seu statutum, aliquid inducit pro forma, tunc eadem forma debet non in parte, sed in totum adimpleri, & in parte, quamuis minima non adimpleta in totum corruit: quia forma indivisibilis est: & eius omisso, quamuis sit leuis, actum vitiat. Tiraquell. de *retract. lignag. §. 1. gloss. 2. n. 11. in princ. & d. n. 11. in fine, & n. 12. & 13.* vbi alios plures ad præmissorum comprobationem refert concordantes, & de *retract. conuent. on. §. 4. gloss. 6. n. 31. & 32.* Vbi pariter plures adducit concordantes, probantes quòd formæ omisso, etiam quòd leuis sit, & in minimo, in totum vitiat; quia indivisibilis est. Quæ omnia confirmat etiam Socinus Iunior *conf. 37. n. 6. l. 2. Parisius consil. 9. n. 8. & seq. l. 3.* Rolandus *conf. 30. n. 5. & consil. 72. n. 58. & 64. l. 3. & consil. 60. n. 28. l. 4.* Alderan. Malcard cum allegatis per eum de *generali statu. interpret. concl. 9. n. 61.* Itaque opinionem affirmatiuam Pellizzarij admitto quia Decretum Urbani VIII. (vt ipse testatur) quoad supradictas circumstantias, & requisita, non fuit

vfu receptum; & sic testati sunt mihi fide digni, quod in Archiepiscopatu Panormitano, & Neapolitano Regulares loquuntur sine tempore limitato, ac sine assistentia Confessarij Monialium, supponendo legem, Decretum quoad hanc partem non fuisse vfu receptum: opinioni affirmatiuæ Patris Pellizzarij adharco, cum quo etiam assero, Ordinarios vigore dicti Decreti Urbani VIII. non teneri dare licentiam Regularibus, vt possint adire Moniales modo dicto consanguineas, sed solam posse, si attentis præsentibus circumstantiis iudicent id expedire. Colligo ex verbis illius Decreti: *Teneas tibi* (id est Ordinario) *visu fuerit in Dioecesi,*

RESOL. CCCXIII.

An in die Mercurij quatuor temporum possit Episcopus vigore Decreti Urbani VIII. præbere licentiam Regularibus ad colloquendum cum Monialibus? Et notatur, quod per prohibitionem factam ne Regularibus absque expressa licentia accedant ad Monasteria quaruncumque Monialium, non tollitur, quamuis licentia prædicta possit Religiosus accedere ad dicta Monasteria causa tractandi cum aliqua familia particulari ibi degente, & quidem etiam de negotio profano. Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 35.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondet Pater Bordonus *tom. 1. resol. 7. n. 90.* sic asserens. [Nominè dierum Festiuorum veniunt Dominica, & Festa ex præcepto abstinentiæ à seruilibus, & non alia. Sub nomine Aduertus venit Romanus non Ambrosianus, arg. cap. 1. de Constit. in 6. Papa enim præsumitur ignorare consuetudines, & statuta particularium locorum: ergo nihil censetur disponere secundum illa. Similiter Quadragesima incipit à die Cinerum. Neque sub nomine Vigiliæ veniunt quatuor Tempora; nam inter se multum differunt, vt videre est in Rubricis Breuiarij, tit. de Vigiliis; quæ non vocantur Feriæ maiores, sicut quatuor Tempora, quorum commemoratio nunquam omnino potuerunt habere licentiâ diebus Veneris, aut Sabbatis, quia his diebus simpliciter prohibetur. Ita ille, & præ illud idem docet P. Lezana in *Summa, tom. 4. verb. Moniales, n. 23.*

2. Sed hæc opinio non caret difficultate: nam verum est, quòd quatuor Tempora, in ordine ad Rubricas Breuiarij differunt à Vigiliis: sed in nostro casu, in ordine ad finem legis, vt per se patet, & ad mentem Pontificis, non videntur differre: & idè vbi est eadem ratio, debet esse eadem iuris dispositio, vt habetur ex leg. *Illud ff. de leg. Aquil. l. Si postulatuerit, §. 2. ff. ad leg. Iul. de adulter. l. Quidam numularius, ff. de edendo. l. Nauta, §. ff. de nauar. camp. l. A Titio, ff. de furtis. l. Illud. c. od. de Sacri. Eccles. §. Si igitur. Instit. quod cum eo. Glo. verbo Italia, in c. 1. de temp. ordin. l. 6. Abbas in c. Nihil, n. 5. de elect. Dec. conf. 15. n. 2. & conf. 301. n. 6. & 8. Caldeanus conf. 147. Menochius conf. 324. n. 10. & conf. 333. n. 32. & 33. & conf. 339. n. 10. & conf. 343. n. 12. & conf. 232. n. 43. Surdus consil. 301. n. 19. & decis. 52. n. 10. Vgolinus de offic. & potest. Episc. c. 13. §. 27. n. 10. Quod igitur, & c. 49. §. 4. n. 2. & Cardinalis Tuisius præf. conc. 10. 6. lit. R. concl. 31. per tota. Alexander Trentacchini *var. res. l. 1. tit. de Statutis res. 1. sub n. 1. n. 1. Paternactus Pragm. crimin. p. 1. lit. E. n. 51. cum seqq.* Clementis resp. 5. n. 85. & alij communiter. Vnde casus notus non extenditur; sed comprehenditur in verbis Urbani VIII. per ea, quæ docet Surdus *decis. 276. n. 8.* Gutierrez præf. *concl. 99. l. 3. §. 1. n. 84. & seq.* Gonzalez ad *Regul. 8. Canon. §. 7. in Proximo n. 105.* & per ea, quæ ego dixi in p. 6. *tr. 1. resol. 3.* Itaque in nostro casu non sunt consideranda quatuor Tempora cū Vigiliis in ordine ad Rubricas Breuiarij.*

Breviarij, sed in ordine ad finem legis, & mentem Legislatoris, qui voluit vt in diebus ieiuniorum, & per consequens orationi consecratis, à colloquijs Monialium abstineatur. Vnde dicitur, quòd ratio legis, magis quam verba spectanda sunt, ex leg. Scire, §. Alind ff. de ex. us. i. mor. & docet Parisius consil. 1. 2. n. 5. 2. l. 2. Balduz consil. 44. l. 2. Alexander consil. 54. n. 9. l. 4. & alij. Ideo ego Dominus Episcopus admonerè, ne in die mercurij quatuor Temporum similem licentiã præberent.

RESOL. CCCXIV.

An Regulares accedentes ad Monasteria Monialium absque Episcopi licentiã incidant in excommunicationem, quam Episcopus proposuit, contra tales? Et an in tali casu, secluso scandalo, non peccent mortaliter? Ex p. 3. tr. 2. Ref. 103.

Negatiuè respondeo, quia ferè omnes Religiones habent priuilegium, vt non possint excommunicari ab Episcopis, & ideo hanc sententiam docet Rodriq. tom. 2. q. 4. ar. 2. & alij cum P. Suar. de Relig. tom. 4. tr. 1. l. 1. c. 1. n. 27. vbi assertit sic declarasse sac. Cardinalium Congregationem; sub die 9. Aprilis 1587. in hæc verba, Regulares accedentes ad Monasteria Monialium sine licentiã Episcopi, incurrunt in penam excommunicationis, quam Episcopus suo edito proposuit, nisi Regulares illi habent ex priuilegio, quòd non possint excommunicari; & tunc debent puniri à suis Superioribus alia pœna. Ita sacra Congregatio. Imò secluso scandalo, in tali casu Regulares non peccare mortaliter, docet nouissimè Merolla in disp. Theol. tom. 1. disp. 1. c. 2. diff. c. 7. n. 614.

RESOL. CCCXV.

An Regulares accedentes, & colloquentes cum Monialibus exemptis incidant in excommunicationem latam ab Episcopo? Et quid si accedant ad colloquendum cum non exemptis, sed subiectis ditioni ordinaria Episcopi? Idem est dicendum in viroque casu de peregrinis, quod non incurrant in censuram latam ab Episcopo contra colloquentes, vel accedentes ad Monasteria Monialium sibi subiectarum; secus verò si excommunicationem pronunciet contra accedentes, & colloquentes cum Monialibus exemptis, quia in isto casu incurrunt etiã peregrini. Ex p. 1. o. tr. 14. & Mil. 4. Ref. 5. alias 53.

Negatiuè respondet Merolla, tom. 1. disp. 1. c. 1. n. 616. vbi sic ait: Id autem quod diximus, excommunicationem scilicet latam ab Episcopo contra loquentes cum Monialibus, non comprehendere Religiosos exemptos, limitat Grassius l. 4. de i. sp. l. c. 6. n. 2. nisi Episcopus ferret hanc Excommunicationem auctoritate Apostolica; tunc enim vult, etiam Religiosos exemptos comprehendere. Ad quod probandum allegat Concilium Tridentinum sess. 25. c. 5. de Reg. incip. Bonifacij Octauij. Cæterum non videtur, quomodo hic Auctor, ex eo loco Concilij colligat, at auctoritatem Apostolicam in re de qua loquimur, tribui ibi Episcopis saltem respectu Monasteriorum monialium non Tom. VII.

exemptarum ab eorum iurisdictione. Nam Tridentinum in loco allegato, tantum renouat Constitutionem Bonifacij VIII. quæ habetur in cap. Periculoso §. vlt. de stat. Regul. l. 6. præcipiens Episcopis vt in omnibus Monasterijs sibi subiectis, ord. naria, in alijs verò Sedis Apostolicæ auctoritate, Clausuram monialium, vbi violata fuerit, diligenter restitui, & vbi inuiolata est, conseruari procurent, inobedientes per Censuras Ecclesiasticas, aliaque pœnas compescentes. Vnde si Episcopus non habet specialem auctoritatem à Sede Apostolica contra Religiosos, non poterit eos excommunicare, vel statutis suis obligare, vt cum monialibus, saltem sibi subiectis, non loquantur; nam Concilium Tridentinum non facit eum delegatum Apostolicum nisi quoad monasteria monialium exempta ab eius iurisdictione. Et hæc omnia docet Merolla respectu Monasteriorum monialium exemptarum, licet contrarium asserat Duardus in Bull. Cæna l. 2. c. 1. q. 3. n. 119. existimat enim Episcopus auctoritate Apostolica sibi concessa à Tridentino posse excommunicare, seu prohibere sub pœna excommunicationis late sententiã etiam Religiosos, ne cum Monialibus exemptis loquantur; sed hanc sententiam non esse veram putat Merolla; quia Tridentinum solum dat limitatam potestatem Episcopis super Monasteria Monialium exempta; vt scilicet possint in eis Clausuram indicere, & conseruare illam, ac inobedientes punire. Ex quo tantum sequitur, posse excommunicare violantes hanc Clausuram. At verò, quod auctoritate Apostolica excommunicare possint etiam Religiosos exemptos loquentes cum his Monialibus, ibi eis non conceditur. Accedit, quod contrarium videtur aperte colligi, ex c. Periculoso §. vlt. de stat. reg. in 6. quod Tridentinum statuerit, se velle inuouare. Vbi dicit Pontifex, se non intendere per id, dare aliam iurisdictionem, vel potestatem supra Monasteria exempta.

Sed his non obstantibus, in fauorem nostri Patris Duardi contra Merollam nouissimè insurgit Ioseph de Ianuario. de Casib. reser. resol. 34. n. 119. Tum ex Concilio Trid. sess. 25. c. 5. de Reg. incip. Bonifacij Octauij, & c. in quo Concilio, reuocatur Constitutio Bonifacij Octauij, quæ habetur in cap. Periculoso §. vlt. de stat. Reg. in 6. Nã ibi Episcopi deputantur vti delegati à Sede Apostolica in ordine ad Monasteria Monialium exempta ab eorum iurisdictione, intra tamen suam Diocesim quoad restitutionem Clausuræ, si violata fuerit, & vbi Clausura inuiolata est in ordine ad eius conseruationem. Clausuræ Monialium spectat accessus ad loquendum cū ipsis Monialibus; aliter enim Clausura nulla esset. Nec obstat id quod si præ asseruit Merolla, quia benè colligitur ex verbis Concilij; quòd possint excommunicare Regulares colloquentes cum Monialibus exemptis; Nam prohibitio locutionis spectat ad conseruationem Clausuræ, Clausura enim cū libertate loquendi, non esset Clausura Monialium, sed carcer, & esset omnino frustratoria & vana. Si ergo Episcopi sūt delegati ad finem, qui est clausura, erunt etiam delegati ad finem, qui est locutio & c. Nec etiam obstat dicere cum Merolla, quod Sacra Congregatio in Decreto determinat tantum, quod Constitutio Greg. XV. comprehendat tantum Regulares delinquentes cum Monialibus contra Constitutionem Sixti V. & sic ordinarius Episcopus potest punire tanquam delegatus Papæ Religiosos, qui contra dictam Constitutionem Sixti V. deliquerunt. Quia contra est; nam ibi constitutio non solum dat facultatem Episcopis ad puniendum delinquentes Regulares, sed etiam ad coercendos ipsos per delegationem Papalem ipsis Episcopis tributam; sed coercere, est prohibere, seu restringere, quæ restrictio, & cohibitio sit etiam per excommunicationem; & cum Episcopus agat in hoc tanquam delegatus Apostolicus, poterit ipsos Regulares per excommunicationem

